

KAPUPÉNZ.

SOVÁNY, göthös ember volt, örökké zsörtölődött.

— Mi van abbul a kis házmesterségbül? Az a kis negyed-péNZ meg a kapupéNZ? Hászé mán azzal is spórnak! Van úgy, hogy két éccaka se kell fölkelnem . . . Mindenki itthon kuksol, mer ezek röndös emberek, nem úgy, mint a huszonhétben, ahun három-négy pengő is gyűlik össze egy éccaka! Tik is keresetök — riogott a lányokra — ha anyátok nem mosna, takarítana hatfelé is, éhen gebednék.

Maga asztalos volt, de évek óta nem vállalt már munkát s nem is igen kapott. Ami reparáció a házban esedékes volt, azt is mással csináltatták meg. Így hát naphosszat a lányait kunérozta meg a vicinét, de a cselédek dolgában is váltig talált kifogásolni valót.

Lujzát, a legidősebb lányát, amikor a harmadik polgárit elvégezte, kivette az iskolából és a pékhez adta, ahol reggel hattól este nyolcig talpalt az üzletben. De sehogyse volt megelégedve a keresetével. Mert iskoláskorában Lujza a tennispályán szedte a labdákat és szinte többet keresett, mint a péknél. Igaz, most Mariska járt a tennispályára, de az öreg mindent keveselt.

Valamelyik napon aztán a báróné is meglátta Lujzát. Afféle kegyes jötevő volt a báróné, a ház úrnője, maga elé citálta hát Lukácsot.

— Nézze, sajnálom én azt a gyereket, tönkremegy az ott a péknél — mondta. — Abból, amit ott tanul, nem profitál semmit . . . aztán meg fiatal is ahhoz, hogy hajnaltól estig talpon legyen. Még vasárnap se alhatja ki magát . . .

— De méltóságos báróné, a mai világban, amikor a kenyeret is úgy kell kiporciózni a gyerekeknek — védte Lukács a maga álláspontját, és már azt számította: miféle előnyt lehetne a báróné érdeklődéséből kicsikarni?

Legnagyobb meglepetésére a báróné azzal állt elő, hogy adja Lujzát hozzá, azt a tizenkét pengőt, amit a pék fizet, megadja ő is, meg aztán marad a lányairól ruha is, megtanítja Lujzát kézimunkázni, varrni, szóval mindarra, amit egy lánynak tudnia kell s ha rendesen viselkedik, még férjhez is mehet idővel innen.

Lukács bizonytalankodva reszelte a torkát, mert csak azt érezte, hogy Lujzát kiveszik a kezéből, és neki csak annyi előnye lesz az egészből, hogy eggyel kevesebbet kell etetni, ruházni. Két napig hányta-vetette a gond, megtárgyalta az ügyet a feleségével, aztán azt mondta: Egye fene, marad még három, kevesebbet kell vesződni.

Lujzában nagy ambíciók laktak, boldogan fogadta a változást és hamarosan beleszokott a jómódba. Megtanult és megcsinált mindent, amit kívántak tőle, sőt többet is, mert munka közben olyan vidáman kotyogott, hogy valósággal elszórakoztatta a bárónét meg a kisasszonyokat. Kisült, hogy ismeri a környék összes pletykáit, de nagyon is tudta, hogy ezekből mit és mennyit lehet a bárónénak elmondani. A többi aztán a kisasszonyok faggatták ki belőle. Így aztán rövidesen csak azért tüntette ki a házmesterlakást megjelenésével, hogy a szükséges pletykamennyiséggel kiegészítse fogyó készleteit.

Persze, a nyugalmasabb élet, a jó koszt s az öröklött ruhák is megtették a magukét. Lujzából Lujzika lett, finom allűröket vett föl, leereszkedő modorban beszélt a házbeli cselédekkel, és általában olyan magasra emelkedett régi ösmeretségei fölé, hogy azok szájtátva irigyeltek. Pláne, amikor vagy egy év múltán híre ment, hogy Lujzika énekelni tanul, a báróné taníttatja, mert szebb a hangja, mint a kisasszonyoké. Persze, az énekkel a zongorázás is össze volt kapcsolva, de ez nemigen ízlett Lujzikának. Igen, ha mindjárt le tudta volna játszani a kedvenc nótáit, amelyek minduntalan úgy bujtak ki ajkai között, mint a gyom a kövek között. De a skálázáshoz nem fült a foga, az akkordoktól meg úgy iszonyodott, mint macska a hideg víztől.

És ekkor majdnem léket kapott élete kis hajója. A báróné ugyanis megvonta a havi támogatást Lukácstól, azt mondván, hogy ő éppen eleget költ Lujzika kiképeztetésére amúgy is. Lukács belátta volna ezt, de abba sehogyse tudott belenyugodni, hogy ő most már megrövidüljön, és visszakövetelte a lányát. Ebből nagy csetepaté lett, Lujzika a Dunát kezdte emlegetni, mégpedig minden fürdőzési célzat nélkül, Lukács a gyermeki hálára apellált és kötelességekről szavalt, míg aztán a bárónét el nem hagyta a béketűrés.

— Hallja, ha maga ilyen alávaló ember, úgy kiteszem a házmesterségből, hogy!

Ez hatott. Lukács megjuhászodott. Lujzika meg azt kezdte érezni, hogy nagyon is a báróné hatalmában van. Ekkor már tizenhat esztendősecske volt, az énektanárnál sok mindent hallott az elhelyezkedési lehetőségekről s mivel nagy ambíciók laktak benne, már azt fontolgatta, hogy hol és hogy és mikor? Művészekkel és művésznőkkel ismerkedett meg, akik szerepeket tanultak, vagy bizonyos technikai hiányokat igyekeztek pótolni. Néha az egész délelőttöt ott töltötte a mesternél, híreket lesett, kis terveit szötte-fonta, néha meg négy-öt fiút is ott ragasztott és valóságos zsúrt csapott velük.

Mindebben semmi hiba se volt s talán csak azon lehetne csodálkozni, hogy Lujzikát mindenki baronesznek szólította. Hogy ez hogyan történt, azt nehéz volna kinyomozni. Lehet, hogy tréfából ő maga mutatkozott így be valakinek s az aztán tovább adta. Mindenesetre annyi haszna volt belőle, hogy a neve hamarabb forgalomba került, mint másoké, és tizenhétéves se volt, amikor az egyik «színház» igazgatója fel-

szólította, hogy énekeljen el esténként nála valami kis kuplét. Lujzika szívdobogva rebegett igent, aláírt valami cédulát, és otthon fuldokolva mesélte el szerencsáját a bárónőnek.

A premierre a báróné is elment a lányaival, de amikor a kis lokál helyiségét meglátta, nyomban visszafordult, és erélyesen tiltakozott az ellen, hogy Lujzika itt fellépjen. Majdnem botrány lett a dologból, mert Lujzika becsületesen eleget akart tenni a «szerződésnek», a bárókis-asszonyok is unszolták a mamájukat, hogy «gyerünk be», az igazgató is előkerült és a látszat-tisztesség felháborodásával tiltakozott az ellen, hogy «debut»-nak minősítsék az ő műintézetét. Az ügy aztán úgy végződött, hogy a báróné levette kezét Lujzikáról és elvonult, Lujzika pedig maradt.

Persze, ezek után nem mehetett már vissza jötevéjéhez és kénytelen volt a szüleinél aludni. Az öreg Lukács zörögni kezdett, de Lujzika egy-kettőre lefegyverezte azzal, hogy ő állásban van. De azért a régi cipő szűknek bizonyult: Lujzika sehogyse érezte jól magát a szűk otthonban, ahova minden házbeli kíváncsian dugta most az orrát: Jaj, hát a Lujzika megint itthol van? — Nem is maradt sokáig, és minden külön értesítés nélkül eltűnt.

Hogy hol járt, hol nem, azt sose mondta el az apjának. De évnegyedkor, amikor az első emeleti háromszobás lakás megürült szemben a bárónéval, egy elegáns úr jelent meg, és rövid tárgyalás után kibérelte a lakást. Másnap és a következő napokon aztán egyre folyt a hurcolkodás. Csupa új bútort, holmit szállítottak s amikor a lakás be volt rendezve, mint valami kiskirálynő, beköltözött: Lujzika.

Az öreg Lukács állta majd leesett, amikor lánya bevonulását látta, a báróné pedig szívgyöresöket kapott dühében. De mit lehetett tenni ez ellen? Lujzika úrnő lett, grande dame, napközben alig mutatkozott, esténként taxi állt a kapu elé és vitte őt a Nagy Életbe. Rendesen jóval éjjel után, néha három óra tájt érkezett haza, sohasem egyedül, sőt mindig amaz elegáns úr társaságában, aki a lakást kibérelte. Lukács egyetlen szót se szólhatott, hiszen az elegáns úr a saját lakásába tért, és különben is a kapupénzt oly bőven adta, hogy Lukács minden esetleg föltörekvő szót legyűrt magában. Pedig szeretett volna szólni, egész éjjel mind azt főzte magában, hogy mit is fog szólni, nappal meg akárhányszor odamerészkedett Lujzika lakásához s ha meglátta a szobalányt, meg is kérdezte, hogy alszik-e . . . no, mindjárt meg is bicsaklott a nyelve, mert nem tudta, mit is mondjon: lányomat vagy naccságát? Fenegyemeg — dörmögte és megint elbaktatott.

Nagyon fúrta az oldalát a dolog, és néha azt gondolta, hogy mégis ő az apja, hát csak szólhat neki vagy mi? Kérdőre is vonhatja, hiszen az apjának csak tudni kell, hogy mi van itt, miféle dolog ez . . . Igaz, hogy nagyon fennen hordja az orrát az a gyerek, meg olyan jó ruhái vannak és úgy szagosítja magát, mint valami . . . Nana! Hászé énekesné, színházi dáma, azok mind ijjen puccosak . . . Dehát most már mi lesz?

Hisz elvégre ő nevelte, ruházta annyi időn keresztül s most semmi? Nem gondol a családjára, amikor éppen jómódban van? Ott vannak a neveletlen testvérei, még csak a Mariska keres valamit, a többi . . .

Egyik éjjel aztán, amikor ezeken morfondirozott, és minden eddiginél szilárdabban elhatározta, hogy mégiscsak kérdőre vonja Lujzát, amiért még feléjük se néz, Lujza egyedül jött haza. Lukácsot ez meglepte, de aztán megreszelte a torkát és utánaszólt a lányának :

— Tee . . . izé, Lujza !

— Na ! — vetette oda kihívóan a művésznő, és a kapualatti vilány fényében valami roppant felsőbbbséggel nézett végig az apján. — Akar valamit mondani?

Csupa illat volt Lujzika, s olyan fényes, mintha selyembe mártották volna előzően. Lukács megint krárogott, aztán némi röstelkedéssel szólt :

— Hát a kapupézn? . . . Ha már így felvitte a dolgot az Isten, nem kéne hogy smucigoskodjál — s nyújtotta a tenyerét.

Lujzika elmosolyodott, aztán megnyugtatóan bólintott.

— Jójó, majd megkapja holnap . . .

Aztán, mivel megint hosszú szoknya volt a divat, felkapta a szoknyáját és fölsietett a lépcsőn.

Az öreg bosszúsán nézett utána.

— Hónap ! — morogta. — Fenegyje meg . . . Hónap . . . Már ma is későn vóna !

Aztán csavarintott egyet a bajszán, lemondóan hadarintott a kezével és fejcsóválva ballagott a lakásába.

Majthényi György.

PONTUSI LEVÉL.

*A tar faszor mély csendje most halálos,
csak gesztenye, ha olykor dobban ott,
a fák szegélyén kék ködcsipke szálldos
és fojtott sóhajok.*

*A hajnal daccal lázadózni késztet,
az alkony csüggedt döbbenetbe üz,
a délceg ormok szánakozva néznek:
szegény Prométheusz!*

*A holt faszor zord csendje jellegváram,
az Ember-törzstől távol itt lakom,
itt véd az Ősz, e titkos fegyvertársam,
magánya: sisakom.*

*Míg pirkadat tündöklő talárjától
kápráztató hullámok oldala
 eget zengelve láng-szavakkal vádol
a rab költő dala!*

*A lépést itt látgy avar-perzsa őrzi,
a csengő szót hüvös köd-kárpitok,
behálóz száz finom gyönyör s száz őszi
fenyegető titok.*

*S az este újra lankasztó, konok,
de ködben máglya lobban: tünde fény
s fájdalom tört ódája jellobog
távol Parnassz hegyén!*

Széfeddin Szefket bej.